

VEČERNIK

POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI

Leto XII.
Štev. 264

TELEFON 25-67
POŠTNI ČEKOVNI RAČUN 11.409

Maribor, ponedeljek 21. novembra 1938

NAROČNINA NA MESEC:
Prejeman v upravi ali po pošti 10.— din,
dostavljen na dom 12.— din, tujina 25.— din

Cena
1.— din

Korupcija v bivši Avstriji

Skrivnostni taini fondi zveznih kancelarjev dr. Dollfussa in dr. Schuschnigga — Poneverbe šefa Benamina Schiera in tovarišev — Doslej aretiranih in zaprtih 10 višjih funkcionarjev bivšega režima

DUNAJ, 21. novembra. Dunajska kriminalna policija je odkrila veliko korupcijsko afero, ki postavlja v čudno luč nekdanji opevani Dollfussov in Schuschniggov režim v Avstriji. Afera dokazuje, da je imel ta režim posebne tajne politične fondе, ki jih je v javnosti predstavljal kot dobrodelnе, upravitelji teh fondov so pa poleg tega še na debelo kradli in goljufali. Doslej je policija aretirala že 10 osumljencev, samih višjih uradnikov in funkcionarjev bivšega režima, glavni osumljenec pa je bivši vladni svetnik zveznega kancelarstva Benjamin Schier.

TAJNI FONDI REŽIMA

Vladni svetnik Schier je upravljal 20 let v zveznem kancelarstvu razne fondе, zlasti tako imenovani »D« (Dollfussov) fond, osrednji dobrodeln in časniški fond. Denar za te fondе se je stekal v glavnem iz prispevkov in daril raznih režimskih organizacij, zvez in tudi od zasebnikov. Uprava teh fondov je razpolagala vsako leto s 6 do 7 milijoni šilingov (35 do 43 milijoni dinarjev). Upravitelj Schier je izsiljeval včasih prispevke tudi od podjetij in zasebnikov z grožnjami, da bodo sicer vpisani v »črno listo sovražnikov režima«. Nad upravo teh tajnih fondov pa ni bilo skoraj nobenega nadzorstva in denar lahko uporabljal tudi v osebne in najrazličnejše nečedne namene. To je bilo tem lažje mogoče, ker se tudi dohodki niso zadostno kontrolirali in so se dokazila o izdatkih po vsakomesečni porušni kontroli večinoma uničila, da ne bi prišla v roke nepoklicanim in režima ne bi kompromitirala.

»DOBRODELNI« FOND

Glede osrednjega podpornega fonda, s katerim je razpolagal izključno zvezni kancelar dr. Dollfuss in po njegovi smrti kancelar dr. Schuschnigg, je bila avstrijska javnost trdno prepričana, da se njegovi dohodki uporabljajo v splošne dobrodelnе namene. Sedaj je pa ugotovljeno, da so se uporabljali iz tega fonda stotisoči šilingov na leto v popolnoma politične namene. Iz tiskovnega fonda sta si prisvajala Benjamin Schier in bivši voditelj tiskovnega urada Eduard Ludwig visoke doklade, ki so se le v neznanem meri vknjižile. Benjamin Schier si je razen tega prisvojil tudi druge visoke zneske in jih s pomočjo diplomatskega potnega lista spravil v tujino. Ta posel je opravljal tudi za bivšega kabinetnega šefa Wilhelma Klasterškega, dvornega svetnika P. Stagla in najbrže tudi za židovskega časniškega izdajatelja ter bivšega predsednika »Concordie« Leopolda Lipschütra. Obresti dela teh fondov je pa Schier čisto preprosto dvigal in nalagal potem na svoje ime. V letih 1931. do 1936. je ponovno financiral z javnim denarjem razna zasebna gospodarska podjetja.

DOKLADE IN NAGRADE

Schier je imel razen tega ljubezensko razmerje s svojo tajnico Hermine Drzmiškovo, kateri je nakazoval velike doklade, počitniške, božične in druge nagrade ter ji kupoval razne dragocenosti za visoke vsote, čeprav je imel samo 720 šilingov plače na mesec. Razen tega ji je preskrbel kot »preskrbnino« vrednostne papirje v višini 94.000 šilingov. Schier je imel tudi osebni avto in šoferja. Vladnemu svetniku Viktorju Halmischu, ki je bil v upravi fondov knjigovodja, je nakazoval Schier prav tako visoke doklade iz tiskovnega fonda. Ob zrušitvi režima letos meseca marca mu je pa nakazal še 20 tisoč šilingov odpravnine, da si za to ni bil upravičen. Pri preiskavi so v Halmischevem stanovanju našli dalje za 46

tisoč šilingov državnih vrednostnic, ki izvirajo iz istega vira.

PONEVERBE STOTISOČEV ŠILINGOV

Dvorni svetnik Stagel je nakazal, kakor je ugotovljeno, časniškemu izdajatelju dr. Leonu Fleischerju velike vsote neznanega izvora. V zahvalo je ob prevratu v marcu »podarila« žena dr. Fleischerja dr.

Staglu 70 tisoč šilingov vredno posestvo pri Tullnu. Kabinetni šef Vilhelm Klasterški si je prisvojil razne državne papirje, katere pa je ob prevratu letos iz strahu pred preiskavo deloma sežgal. V to afero je pa zapleten tudi generalni tajnik bivše vladne krščansosocialne stranke, upokojeni dvorni svetnik dr. Viktor Kollasa. Dr. Kollasa je prejel l. 1933. od kancelarja dr. Dollfussa pol milijona šilingov, ki naj bi jih porabil za strankarsko agitacijo. O uporabi tega denarja ni nobenih izkazil, ta obstajajo samo za 100 tisoč šilingov. Ves ostali denar je »izginil« in obstaja utemeljen sum, da ga je dr. Kollasa sam pobasal. Preiskava se pa še nadaljuje in ni izključeno, da bodo sledile kmalu nove aretacije.

Karpatska Ukrajina ogrožena

LONDONSKI LISTI POROČAJO, DA JE ZBRANIH NA NJENIH MEJAH 100.000 MADŽARSKIH IN POLJSKIH PROSTOVOLJCEV, KI SE PRIPRAVLJAJO NA VPAD ČEZ MEJO.

LONDON, 21. novembra. Tukajšnji listi poročajo iz Budimpešte, da pripravljajo Madžari in Poljaki napad na Karpatsko Ukrajino. Že doslej je zbranih na obeh mejah okoli 100.000 madžarskih in poljskih prostovoljcev, ki nameravajo vpadeti na karpatsko-ukrajinsko ozemlje in ga zasesti. V Budimpešti in Varšavi namreč zatrjujejo, da Nemčija kljub svojim izjavam, da so nove meje ČSR definitivne in nedotakljive, ne bo ničesar storila, ako

postavijo Madžari in Poljaki svet v Karpatski Ukrajini pred dovršeno dejstvo. Pa tudi Češkoslovaška na Karpatski Ukrajini ni toliko zainteresirana, da bi se resno branila. Madžarski in poljski listi vodijo dalje srdito kampanjo laži o »volji karpatskega ukrajinskega ljudstva, ki se upira z orožjem v roki Čehom in hoče k Madžarski.« Pri tem se niti ne strašijo pretvarjati izjave in dokumente ter izmišljati si najneverjetnejše zgodbe.

Sporazum med Nemčijo in ČSR

GRADNJA KANALOV IN CEST. KOREKTURA MEJE MED NEMŠKIM IN ČESKIM DRŽAVNIM PODROČJEM.

BERLIN, 21. novembra. V soboto so bile tu podpisane tri pogodbe med Češkoslovaško in Nemčijo. Prva pogodba se nanaša na gradnjo vodnih kanalov, ki bodo potekali čez Nemčijo in Češko in se bodo dogradili s skupnimi sredstvi. V glavnem gre za prekop med Odro in Donavo ter Labo in Donavo, a v načrtu so še drugi. Drugi dogovor se nanaša na gradnjo avtomobilskih cest čez Češkoslovaško, v prvi vrsti pa na gradnjo ceste iz Breslave čez Brno na Dunaj, in ceste iz

Nemčije čez Prago, Brno in Bratislavo v Húst v Karpatski Ukrajini. Te ceste bodo na razpolago tudi za nemški promet. Tretja pogodba se nanaša na korekturo meje med Nemčijo in Češko. Nemčija vrača s to pogodbo Češki nekatere kraje, ki jih je zasedla, zlasti pri Plznu, zato pa dobi na drugih oddelkih meje nekaj vasi, ki so bile doslej zasedene po češki vojski. Pri razmejitvi se je upoštevalo pretežno le narodnostno načelo.

Pred sestankom v Parizu

KONFERENCI ANGLEŠKIH IN FRANCOŠKIH DRŽAVNIKOV PRIPISUJEJO V PARIZU NAJVEČJI PÔMEN

PARIZ, 21. novembra. Pariz je že ves v pričakovanju političnih razprav ob priliki obiska angleškega premiera Chamberlaina in zunanjega ministra Halifaxa. Ves tukajšnji tisk naglašja, da bo ta teden za bodočo usodo Evrope in ostalega sveta zelo važen. Angleški in francoski državniki bodo razpravljali predvsem o skupni oborožitvi Anglije in Francije, ki mora zagotoviti obema velesilama v svetu potrebno politično veljavo. Obe državi se hočeta pripraviti za vse primere in popolnoma zavarovati svoje posesti in svoja imperijska pota. Velike važnosti

bodo sklepi glede usode Španije, posebno z ozirom na stališče Italije, ki vztraja pri zahtevi po popolni zmagi generala Franca. Nadaljnji sklepi se bodo nanašali na vprašanja kolonij, gospodarskega sodelovanja in položaja na Daljnem vzhodu. PARIZ, 21. nov. Vse pariško časopisje se bavi z obiskom angleških državnikov. Na konferenci sklepajo, da bodo govorili o angleško-francoskem sodelovanju po Monakovem in o priznanju generala Franca. Večina listov se izražava v ostrem tonu proti nameri, da se prizna Francu pravica vojskujoče se sile.

Zapiski

Voditelji in demokracija

Demokraciji se ni treba bati diktature. Vir njene nevarnosti je bil v trenutnem pomanjkanju, da najde pravo vodstvo za obrambo svojih idealov. (Lord Lloyd).

Vloga prehrane v vojni

Izkušnje svetovne vojne so pokazale, da pade poljedelska proizvodnja v primeru vojne za 20%, prehrana vojske pa zahteva 20% več. Če stopi torej država v vojno, mora računati s 40% manj hrane. Država ima torej lahko najboljše topeve, pa vendar nima upanja na zmago, če se vojna zavleče, ako nima že vnaprej rešeno vprašanje prehrane. Samo industrijske in samo poljedelske države torej ne morejo vzdržati v borbi z državami, ki imajo zadostno tehnično in agrarno proizvodnjo ter rezerve.

Ad acta...

V angleški spodnji zbornici je vprašal opozicionalec Wedgewood Benn Chamberlaina, ali bo vlada sporočila Haile Selasiju, da ga je prenehala priznavati za abesinskega cesarja in če, kako se bo potem izražala. Konservativec Butler je odgovoril, da Selasiju ne bodo sporočili ničesar, ker to ne bi bilo v skladu z angleškimi običaji.

Nemška srebrnina

Nemški urad za nadzorstvo kovin je izdal nove naredbe glede uporabe srebra, ki ga ne bodo smeli več uporabljati pri serijskem proizvodjanju, tako tudi ne za namiznino, krožnike za juho, hladilnike za šampanjec, pladnje itd. Uporabljali ga bodo lahko samo še umetniški rokodelci za posamezne predmete. Teh odredb se ni treba držati pri naročilih za tujino in tudi ne veljajo za Sudetsko. Pač pa že veljajo za Avstrijo.

Maslo ali topovi

Opozicionalec Pethick-Lawrence je vprašal v angleškem parlamentu Chamberlaina, kako misli glede spora, ki mora nastati med topovi in maslom, z drugimi besedami: oboroževanje bo zahtevalo denar. Pred kratkim je Chamberlain izjavil, da ni povoda za strah, da bi prišlo do protisocialnih ukrepov. Sedaj pa je Chamberlain odvrnil, da ni ničesar obljubil.

Tibet brez vladarja

Že 1933. je umrl vrhovni tibetanski verski in posvetni vladar Dalaj Lama in od tedaj mu budisti še niso našli naslednika — otroka, o katerem bi menili, da je prišla v njem zopet na svet duša Dalaj Lame. Začasno ga je nadomestoval tibetanski regent, ki pa je zdaj tudi umrl. Drugi duhovni voditelj in namestnik Dalaj Lame-Panšen Lama je umrl l. 1937., tako da preostaja zdaj samo še severni Lama, ki vlada v zunanji Mongoliji. Vprašanje je zdaj, kdo bo postal novi regent Tibeta. Dosedanji je bil pod britanskim vplivom, za bodočega pa se zanimajo tudi Kitajci in Rusi.

Angleži in Kanada

Angleški brigadni general in narodni poslanec Sir Henry Page Croft je predlagal 10 milijonsko podporo za 10.000 britanskih družin, ki bi se naselile v Kanadi. Poudaril je velike možnosti nalaganja kapitala v Britanski Kolumbiji (Kanada). Zdi se, da se angleški kapital šele sedaj, ko ima tudi ameriški po novem gospodarskem sporazumu dostop do dominionov, povsem zaveda važnosti nekaterih britanskih posesti. Ne ve se tudi, koliko je pripomoglo k temu stremljenju tujih velesil po britanskih kolonijah.

Maribor, 21. novembra.

Med vsem, kar smo doživeli v zadnjih mesecih presenetljivega in včasih tudi nepelega, nas je kot Slovane najgloblje prizadelo obnašanje Poljske v češkoslovaškem, pozneje karpatsko-ukrajinskem ter nazadnje še slovaškem vprašanju. Tako kakor mi, so pa občutili to poljsko obnašanje tudi vsi ti trije naši slovanski bratski narodi, in bratislavski »Slovak« je nedavno zapisal, da slovaški narod Nemcem ničesar ne zameri in tudi Madžarom odpušča, ne more pa pozabiti in odpuščati Poljakom. Da so padli češko-slovaški republikl v hrbet v njenih najtežjih dneh, da so ji odtrgali s poljskim besniškim ozemljem tudi čez sto tisoč Gehov, da so bili pri akciji za priključitev Karpatske Ukrajine k Madžarski bolj glasni in neizprosni kakor Madžari sami in da terjajo še sedaj, po Beckovih ponovnih svečanih izjavah, da so med Poljsko in ČSR »vsi računi že poravnani«, še nove korekture mej v Visokih Tatrah in drugod, čeprav je tam prav toliko Poljakov kakor na Triglavu, vse to jih je dispeditiralo in za dolgo dobo izbrisalo iz slovaškega čustvenega občestva. Postali so nedvomno manj simpatični kakor najmanj simpatičen narod v Evropi.

Dobro smo nekoč razumeli njihov odpor proti slovanski vzajemnosti misli, ki jim ga je vzbudilo nebratsko postopanje z njimi s strani carske Rusije, razumeli smo tudi, da so po svojem gališkem delu vsa leta avstrijske monarhije hodili svoja pota, podpirali vse dunajske protislovaške vlade in pa dali češkim, slovenskim in hratskim dunajskim parlamentarnim zastopstvom v hrbet ter omogočali nemško nadvlado, ki bi sicer zašla v manjšino, toda vse to je bilo v času njihove nesvobode, v času ko še niso bile uresničene njihove goreče sanje o obnovitvi tako kruto zdrobljene in nekdanj tako mogočne Poljske. Po svetovni vojni niso dobili samo popolne narodne svobode, ampak so celo pobrali pod svojo nadoblast milijone drugih Slovanov in Neslovanov, katere zatirajo prav tako brezobzirno, kakor so nekoč njih zatirali drugi, v nekem oziru pa celo še bolj. Če pa bi to delali iz maščevanja, bi tudi še nekako razumeli, toda fisti, ki jih sedaj oni zatirajo, predvsem Ukrajinci, Belorusi in Litvanci, niso bili nikoli njihovi zatiranci in sploh ne njihovi gospodarji, ampak so bli poprej enako kakor Poljaki in skupaj z njimi zatirani. To in grdo izdajstvo, ki so ga zagrešili nad Čehi, Slovaki in Karpatskimi Ukrajinci, se zato ne da ne opravičiti ne odpuščati. Ne da se niti domniti drugače kakor s stališča najbolj brezobzirnega in najbolj sebičnega imperializma naroda, ki ne pozna narodnostnih etičnih načel. V taki luči padajo kaj čudne sence na tako hvalisano poljsko »katoštvo«, »zahodnjaštvo« in »viteštvo«.

Se vse bolj nerazumljivo pa nam postane vse to, ako pomislimo, da se je do takih dejanj povzpel narod, ki ima v svoji državi nad eno tretjino narodnih manjšin, celo po uradnem ljud. štetju 4.200.000 Ukrajincev, nad milijon Belorusov, nad milijon Nemcev itd., h katerim pa moramo v resnici prišteti še nekaj sto tisočev vsake narodne manjšine več. Saj nam dokazuje štetje manjšin najbolj razločno sovražnost Židov, ki znaša po narodnostni statistiki okoli 2.800.000, po veri pa precej nad 3.000.000! In poleg tega še narod, ki leži kakor zagozda med nemškim in ruskim orjakom, med nacionalistično in komunistično ideologijo! Nerazumljivo že z ozirom na nevarnost, ki preti Poljski tudi ob tem notranjem in zunanem položaju.

Do neke mere pa nam postane vendar razumljivo, ako vemo, da vse to ni počete resničnega poljskega naroda, ampak njegove gospode, njegovega plemstva, ki vlada na Poljskem dvajset let po svetovni vojni še prav tako neomejeno kakor na Madžarskem in kakor sicer kjer drugje na svetu ne več. Poljska je pod peto škornja šlahičev, poburžujene aristokracije, ki vidi svoje brate pač samo v vsaki aristokraciji, pa če je tudi mongolska, in ji je zato bližja kakor lastna slovanska kri, katera ji služi itak samo za gnoj, ki gnoli in dviga v rast njeno aristokracijo prepotenco. Resnično poljsko ljudstvo, predvsem kmečko in delavsko, nima na Poljskem dosti več pravic, kakor narodne manjšine. To ljud-

Federativna ustava ČSR

FRASKI PARLAMENT SPREJEL ZAKON O SLOVAŠKI IN UKRAJINSKI AVTONOMIJI. — VOLITEV PREZIDENTA IN NOVA OSREDNJA VLADA. — PROSLAVA NA SLOVAŠKEM.

PRAGA, 21. novembra. Češkoslovaška poslanska zbornica je v soboto končno sprejela oba zakona o avtonomiji Slovaške in Karpatske Ukrajine. Za slovaški zakon je glasovalo 142, proti 21 poslancev, za ukrajinskega pa 147, a proti 23 poslancev. Proti so glasovali komunisti in deloma socialisti, ostali socialisti pa sploh niso glasovali. Danes ali jutri bo sta zakona sprejeta tudi v senatu, dočim bo zakon o pooblastilih vladi zaradi nesoglasij pridržan za pozneje. Sredi tega tedna bo volitev novega predsednika republike in bo nedvomno izvoljen spo-

razumni kandidat, sedanji zunanji minister dr. František Chvalkovsky. Takoj po izvolitvi predsednika bo vlada generala Syrovega odstopila. Novo bo sestavil najbrže voditelj nove združene narodne stranke Beran. Zunanji minister po postal sedanji podtajnik slovaške vlade dr. Krno. Slovaška je včeraj proslavila z velikimi manifestacijami svojo avtonomijo. Manifestacije so bile po vseh mestih in večjih krajih. Ponekod so se manifestacije spremenile tudi v demonstracije proti Židom.

Energična akcija v Palestini

ANGLESKE ČETE ČISTIJO PALESTINO. — KRVAVI SPOPADI MED ANGLEZI IN ARABCI. — ZOPET NAD 1000 ARABCEV ARETIRANIH.

JERUZALEM, 21. novembra. Angleške čete so pričele nastopati v Palestini proti arabskim vstašem zelo energično in čistijo kraj za krajem. Pri tem se razvijajo manjši in večji spopadi, ki so terjali zadnje dni večje število mrtvih in ranjenih. Tudi na angleški strani je bilo ubitih in ranjenih nekaj vojakov in policistov, o

čemer pa ne izdajajo uradnih poročil. Do sinoči je bilo pri tem čiščenju aretiranih nad 1000 voditeljev arabskega uporniškega gibanja. Ječe v Palestini so prenapolnjene z Arabci. Sodišča poslušajo stalno in obsojajo glavne voditelje na dosmrtno deportacijo. Kljub temu nemirov še vedno ni konec.

Knez Pavle v Londonu

LONDON, 21. nov. Danes prispe v London jugoslovanski knez-namestnik Pavle s kneginjo Olgo in ministrom dvora Antičem. Knez namestnik bo slovesno sprejet in gost angleškega kralja. Londonski listi objavljajo visokemu gostu pozdravne članke in pripisujejo njegovemu obisku velik pomen z ozirom na konsolidacijo razmer v Evropi.

Smrt norveške kraljice

LONDON, 21. nov. Včeraj je umrla tu norveška kraljica Maud. Kraljica je prišla v London na operacijo, ki ji pa ni mogla rešiti življenja. Pri pokojnici je bil ves čas do smrti tudi njen mož, kralj Hakon. Pokojnica je bila hči angleškega kralja Edvarda VII. in teta sedanjega angleškega kralja. Danes prispe v London tudi njen sin, prestolonaslednik Olaf. Truplo pokojne kraljice bo prepeljano na bojni ladji v Oslo.

Kanton obkoljen

HONGKONG, 21. nov. V mestu Čangšan, ki gori že 5 dni, računajo, da je umrlo okoli 2000 ljudi. V provinci Šantung čistijo Japonci ozemlje od kitajskih nerednih čet. Dve mesti so že izpraznili. Okoli Kantona so v teku veliki boji. Kitajske čete tvorijo 18 km dolg polkrog in obstreljujejo Japonce.

Anglosaški gospodarski blok

WASHINGTON, 21. novembra. Pričela so se trgovinska pogajanja med Združenimi državami Severne Amerike ter Avstralijo, Novo Zelandijo, Južno Afriko in Argentino. Ta pogajanja so nadaljevanje trgovinske politike, ki je bila započeta s pogodbama z Anglijo in Kanado. Ko bodo ta pogajanja končana, bo ustvarjen močan gospodarski blok vseh anglosaških držav, dominionov in kolonij, ki bo imel v svetovni trgovini glavno besedo.

NOVI UKREPI PROTI ŽIDOM

BERLIN, 21. nov. Ukrepi proti Židom se nadaljujejo. Včeraj je bilo objavljeno, da bodo nemški Židje kolektivno trpeli škodo in nosili odgovornost za vsak napad na nemške državljane, pa naj se zgodi kjer koli na svetu.

BUKAREŠTA, 21. nov. (Avala). V Aibi Juliji je bil včeraj izvršen atentat z razstreljivimi snovmi na židovski sinagogo.

stvo niti ne more priti do svojega parlamentarnega zastopstva, ki bi ga branilo in se zanj zavzemalo. To ljudstvo nima zadosti šol, to ljudstvo plava še v nepismenosti, v nekulturnosti in živi v bornih kočah, kakršnih srednja in zahodna Evropa že stoletja ne pozna več.

Med tem resničnim poljskim ljudstvom, ki je na svojih zborovanjih, kolikor je moglo in smelo, nedvomno izpričalo

Po eksploziji sta se vdrla strop in kupola sinagoge.

WASHINGTON, 21. novemb. (Avala.) 300 osebnosti ameriško-židovskih krogov visoke finanče je zaprosilo predsednika Roosevelta, da posreduje pri angleški vladi za dovoljenje za židovsko vseljevanje v Palestino. Židje so pripravljene, zbrati denar za naseljevanje. Do sedaj so zbrali že sto milijonov dolarjev.

JERUZALEM, 21. nov. Židje v Palestini so pripravljene, takoj sprejeti 5000 židovskih otrok iz Nemčije.

SAN DOMINGO, 21. nov. Vlada Dominikanske republike je pristala na vselitev nemških Židov.

KORPORACIJSKI PARLAMENT V ITALIJI

RIM, 21. novembra. (Avala.) Italijanska zbornica bo zaključila 30. t. m. svoje zasedanje in izročila nato svoje poslovnanje zbornici korporacij, ki se bo zbrala 23. marca 1939. Senat bo zboroval šele 20. septembra prihodnjega leta.

KRALJ KAROL GRE V BERLIN

PARIZ, 21. nov. Romunski kralj Karol, ki je po obisku v Londonu in Bruslju prispel sem in bil gost prezidenta Lebruna, potuje iz Pariza na obisk v Berlin.

NOVO NEMŠKO POSOJILO.

BERLIN, 21. novembra. Nemška vlada je razpisala novo notranje posojilo v višini poldruge milijarde mark s 4 odstotnimi obrestmi. Odplačan bo v letih 1953—1958.

TRGOVINSKA KONFERENCA V TOKIU

TOKIO, 21. nov. Danes se sestane trgovinska konferenca delegatov Japonske, Mandžukua, Zunanje Mongolije in Kitajske, ki je v rokah Japoncev. V zadnjem letu se je japonska trgovina s Kitajsko povečala za 50%.

VITTORIO MUSSOLINI PRIDE V LONDON

LONDON, 21. nov. Te dni bo prispel v London Vittorio Mussolini, sin predsednika italijanske vlade.

Volivno gibanje

Dr. Stojadinovićev peti volilni govor

Na včerajšnjem zborovanju JRZ v Bosanskem Novem je najprej govoril minister dr. Kujundžić, nato pa še predsednik vlade, ki je uvodoma opisoval zasluge Bosanske Krajine za našo osvoboditev. Naša velika preteklost je podlaga za veliko bo-

svojo slovansko zavest, in med vladajočo aristokracijo, je večji prepad kakor med poljskim in ukrajinskim in celo nemškim ali litvanskim kmetom. Toda na takem razmerju se dandanes ne grade več trdne državne stavbe, saj še nekoč, pred stoletji, niso bile tako trdne, da bi jih ne bilo mogoče z lahkoto porušiti, kar priča najbolj zgovorno trikratna razdelitev kraljevine Poljske.

dočnost. Bosanska Krajina in Bosna je zemlja neizkoriščenega bogastva. Iglasto drevje, bukve in hrasti pokrivajo ogromno površino gora, žage pa so vse do zadnjih treh let stale. Rudarska okna se odpirajo, kjer koli se zemlja načne, a od tega rudnega bogastva je imela naša država do sedaj majhne koristi. Delo v naših rudnikih je pomnoževalo tuji kapital, delavci so bili tujci, ki so delali za tujo državno obrambo. Vlada pa je temu nevzdržnemu stanju naredila konec: ozdravila je gozdna podjetja, iz rudarskih pa naredila jugoslovanski Ruhr. 70.000 invalidov je na nečloveški način izgubilo pravice. Vlada jim je izkazala dolžno priznanje s tem, da jim je dala invalidsko podporo. Izdan bo nov invalidski zakon, nosilci Karadjordjeve zvezde pa so že dobili posebne privilegije. V treh letih je 22.500 prostovoljcev dobilo zemljo v severnih krajih naše države. Na podlagi uredbe o podeljevanju gozdnega zemljišča je dobilo v vrbaski banovini 6.000 družin svojo zemljo. Rešenih je bilo v 3 letih tudi nad 7.000 begljskih sporov. Vendar delo še ni končano. Celotno vprašanje agrarne reforme mora biti odstranjeno z dnevnega reda in končano v dveh letih. Še nekaj tisoč prošelj prostovoljcev čaka, da bodo rešene. Jugoslavija je v treh letih izšla iz materialnih težkoč in težke negotovosti. Nima več strahu za svoj notranji mir in za svoje meje. V splošni zmedbi pomjov, ki vladajo v svetu, Jugoslavija ve, kaj hoče in jasno vidi svojo pot. Na eni strani je ogromna večina ljudstva zbranega v JRZ, na drugi strani pa je gomila brodolomcev. Začela se je nova doba: Jugoslaviji so bolj kot kdaj prej potrebni njeni rodoljubni sinovi. Drug za drugim umirajo veliki sinovi, heroji in graditelji Jugoslavije: pok. kralja Peter in Aleksander, Nikola Pašić in dr. Trumbić, ki so nam zapustili svetel vzor svojega življenja glede tega, kako je treba živeti in umirati za svojo državo in za svoj narod. Končno je ministrski predsednik poudarjal, da stoji JRZ na ideji narodnega edinstva.

SHODI V SLOVENIJI.

Notranji minister dr. Korošec je imel včeraj dva shoda: v Ptujju in Ormožu. Orisal je triletno delo vlade in uspehe v notranji, zunanji in gospodarski politiki. Poudarjal je pomirjenje političnih strasti ter korist, ki jo imajo kmetje zaradi oživljenja zadružništva. Za javna dela je vlada izdala 4 milijarde. Delavstvo je dobilo uredbo o minimalnih mezdah in starostno zavarovanje. Očrtal je tudi zunanjo politiko vlade ter dejal, da je vlada ohranila vse dosedanje prijatelje in znala pridobiti še nove. Senator dr. Kulovec je v Novem mestu na volilnem zborovanju dejal, da je program SLS vzdržan v programu JRZ. Minister dr. Krek je imel 4 shode: pri Sv. Križu, v Kostanjevici, v Št. Jerneju in na Raki, pri katerih je govoril o notranji in zunanji politiki vlade.

Borbaši v Sloveniji bodo vendarle kandidirali. Danes je dobilo tajništvo Jug. narodne stranke v Mariboru sporočilo iz centrale, da so odobrene borbaške kandidature v sledečih okrajih: dolnjelendavski, mariborski levi breg, prevaljski in gornjegrajski. V okrajih Maribor desni breg in Ptuj pa kandidaturi nista odobreni.

Dr. Sv. Popović iz Zemuna, ki je nedavno izstopil iz JNS, ne bo kandidiral in je dal svojim prijateljem popolno svobodo glede odločitev, kako se bodo opredelili.

Na dr. Mačkovi listi kandidira v Sarajevu Hadži Mujaga Merhemić, predsednik društva bivših veleposestnikov v Bosni in Heregovini.

Ureditev invalidskega vprašanja. Na predlog ministra socialne politike in na temelju § 100 fin. zakona je ministrski svet izdal uredbo o vojnih invalidih. Ob tej priliki je min. dr. Cvetković izjavil, da zaradi izmenjanega položaja ni časa, da se uredba da Skupščini na sklepanje, tem več je bilo vprašanje rešeno na ta način, da je bila izdana uredba, ki jo omogoča § 100 fin. zakona. S tem je rešeno eno izmed najtežjih vprašanj in popravljena krivica, ki so jo invalidi doživeli l. 1929.

CURIH, 21. novembra. D e v i z e : Beograd 10, Pariz 11.64, London 20.81, New York 443, Milano 23.30, Berlin 177.30, Praga 15.15.

Vremenska napoved. Mestoma dež. V odprtih legah močnejši južni vetrovi.

Ali ostane Anglija zvesta Franciji?

Trezna resničnost vsega, kar se je v zadnjih časih zgodilo, je stvari v Evropi in z njimi angleško-francosko prijateljstvo tolikanj spremenila, da so se valovi prijateljstva na obeh straneh preliva naglo in močno poglobili. V minuli evropski krizi sta postopali obe državi popolnoma soglasno. Nobena od obeh ni hotela iti v boj in obe sta maskirali svoje nerazpoloženje do vojne več ali manj spretno, vzajemno se pri tem podpirajoč. Trenutek razočaranja pa je nastal že takoj drugi dan po sklenitvi monakovskega sporazuma, ko je ministrski predsednik Chamberlain sklenil s Hitlerjem nekako posebno pogodbo o nenapadanju. V Parizu je dovolj poučenih oseb, ki trdijo, da se Daladierju ni niti sanjalo o tem, da bo Anglija sklenila v Monakovem še kak poseben sporazum z Nemčijo, in da je bil, ko je to zvedel, zelo neprijetno presenečen.

Neprijetno pa je bila presenečena tudi vsa Francija, ki si je takoj postavila vprašanje, če to Chamberlainovo dejanje ne pomeni prav za prav začetek angleškega odklona od Francije in sporazuma z Nemčijo na široki osnovi. To gledanje na položaj je gotovo preveč pesimistično, kajti sodelovanje s Francijo je za Veliko Britanijo ena izmed osnov njenih politik. Toda v zadnji dobi smo bili priče dogodkov, ki so nam pokazali, da danes ne obstajajo v Evropi nikake trdnosti v mednarodni politiki in da je ne osnove v mednarodni politiki in da je pod določenimi okoliščinami prav lahko zamenjati eno načelo z drugim. Zato bi ne bilo modro zanašati se samo na to, da mora Anglija Francijo na evropski celine enostavno podpirati, pa naj se godi kakoli. Francija se je tega tudi nenavadno jasno zavedla in zdaj se trudi ustvariti pogoje, ki bi angleško-francosko sodelovanje postavili spet na trdno podlago. Francija se zaveda, da je danes po izgubi svojih zaveznikov v vzhodni Evropi bolj ko kdaj prej odvisna od angleške pomoči in da bi bila popolnoma izolirana v trenutku, ko bi se Anglija od nje odklonila. Zato se francoska notranja in zunanja politika v vedno večji meri podreja angleškimi željam.

Francija bi taka, kakršna je danes, notranje neenotna in gospodarsko oslajljena, za Veliko Britanijo ne imela kot zaveznik prav nobene cene. Anglija noče Francije zapustiti, toda hoče imeti na evropski kopnini zaveznika, ki bo močan, zaveznika, na katerega bi se mogla zanesiti. Zato hoče imeti Anglija močno, trdno in notranje konsolidirano Francijo, zato bi z navdušenjem pozdravila kabineto narodne enote in več ali manj desničarski kurs. Razbitje ljudske fronte in razid radikalov s komunisti je že več ali manj posledica te politike. Pričakovati je, da pojde ministrski predsednik Daladier na tej poti še dalje. S kakšnim uspehom in posledicami, je seveda nemogoče predvidevati. Anglija ohranja ta čas proti današnjemu položaju v Franciji veliko rezervo in čaka, kako se bodo tam stvari razvijale naprej.

V vsakem primeru je že danes situacija za Francijo precej neprijetna. Anglija je sklenila z Nemčijo predhodno pogodbo in popolnoma gotovo se sporazume z njo tudi o vprašanju kolonij, pri čemer pa doslej še ni jasno, ali ne pojde ta sporazum preje na račun Francije kakor Anglije. Sporazum Anglije z Italijo pa je že gotova stvar. Nastal je trenutek, ko bo morala Francija napeti vse svoje sile, da bi se izmotala iz izolacije, v katero je zašla zaradi zadnje evropske krize in monakovskega sporazuma. Uspešnost tega truda je v največji meri odvisna od Velike Britanije. Velika Britanija pa sli želi, kakor je bilo že rečeno, sodelovanja s Francijo, ki bo drugačna kakor je današnja. Največji interes francoskih političnih strank je bil doslej notranja politika, kateri so včasih podrejele zelo pomembna zunanje-politična vprašanja. Danes pa preživlja Francija dobo, v kateri je notranje-politični razvoj nerazdružno povezan z vprašanjem zunanje politike. Z drugimi besedami: če uredi Francija svoje notranje zadeve, bo s tem utrdila sporazum in prijateljsko sodelovanje z Anglijo in hkrati omejila grozečo ji izolacijo. Če pa Francija ne bo sposobna urediti svojega notranjega življenja in si dati močno vlado, ki bi državo zopet pri-

Novice

Na obisku v „nižinah“

SOCIALNE SLIČICE IZ GABERJA IN CELJA — »ZA VELIKO NOČ SMO ZADNJIČ JEDLI KRUH.« — KAKO GARA SLOVENSKI DELAVEC ZA TUJCA

Slavna je bila hiša pekarnice Kren v Gaberju. Tam se je trlo med podrtinami, odtrganimi vrati, golaznijo in reyščino nekaj družin in še ko je občina dognala, da je bivanje v hiši nevarno za življenje, se niso hotele izseliti. Pa je kupil hišo nov gospodar in jo zdaj preureja, krpa in potem bo hiša spet »nesla«... Prejšnji stanovci so se razkropili po Gaberju. Nekaj v hišo ob Magdičevem mlinu, drugi v vlažne hiše ob cesti.

V eni izmed hiš stanuje M. A., delavec na Savinji. Vegaste so stopnice in leseni hodnik majav, kakor da bi človek hodil po ladijski polubi. Tema je na hodniku in mraz. Nekaj vrat. Za enimi stanuje »boljša« stranka, ki vedno pravi, da se bo izselila in se ne peča s sosedi. Za drugimi vrati je soba s štedilnikom. Zakajena soba, cunje po opravi in tleh, črna tla, razcefrana posteljnina. V postelji leži otrok. Bolan je. Želodec jo boli. Žena pripravlja otroku popečen kruh — zdravnik je to predpisal. Za dinar kruha je kupila, samo za bolnega otroka. Zadnjič so jedli kruh za Veliko noč in morda ga bodo tudi za božič, če bo imel mož službo ali če bo dal kdo podporo. Vseh v družini je pet. Trije otroci. Žena je jetična in je dobivala lani po 100 din od Protituberkulozne lige. Tudi starejši hčerki se kažejo znaki jetike. »Zdravnik pravi, da moramo mastno jesti,« pravi porogljiva žena. Mož pa prinese domov vsakih 14 dni po 150 do 190 dinarjev, stanovanje stane na mesec 120 dinarjev — sto dvajset dinarjev, pa je vlažno, brez zunanjih oken, kakor iz desk zbito. Trgovec dobi 100 dinarjev. Zajtrkujejo poi-

litra koruznega zdroba in en liter prižganke, dvakrat na teden po pol litra mleka. Obed ima samo eno »rihto«: zelje ali kaj močnega. Za večerjo pa spet prižganke in polenta. V nedeljo goveja juha. Štirje sedijo pri skledi in kolikor žlic odnese kdo v usta več, toliko manj drugi. Zato žena malo je... Mož se je vrnil s Savinje. V eni uri so 4 možje naložili dva vagona po 15 ton šodra. Morda še tega ne bo več jutri. Vsak dan jih odpuščajo...

Na drugi strani hodnika stanuje tekstilni delavec K. Baš je prišel iz tovarne. Lačen. Zajtrkuje nič, za kosilo nese s seboj štruco kruha in pol litra črne kave. Danes bo večerjal šmorn in krompirjevo solato. Tudi njegova žena je tuberkulozna in enega — »hvala bogu, samo enega« otroka ima. Za stanovanjsko luknjo dá 110 din na mesec. Plače ima po 4 din na uro, vsak teden izredne odtegljaje. Ko je prosil za povišanje, je bilo njemu in še enemu rečeno: »Alle zwei werden wir hinaus schmeissen!«

Delavca F., ki dela v Pečovniku, ni doma. Tudi brezposelnega R. ne. Sano otroka sta tu. Fantu je dve leti, dekletu 14 let. Čakata očeta, da prinese kaj za v usta. Matere ni — odšla je k drugemu, kjer ji je boljše. Oče je star 52 let, točno pol življenja je delal pri Westnu.

Otroci so se zbrali ob postelji boine Dragice. Smejejo se in žlobudrajo. Vsaj na jakoto ne mislijo vedno.

»To je naše izvljenje,« pravi jetična žena, razprostre roke in se ozre po sobi. Po zevajočih oknih, štedilniku, opravi, po vsej sivini in otrokih sredi nie.

Slovo od dr. Trumbića

Včeraj se je Zagreb na svečan način poslovil od zaslužnega narodnega borca dr. Ante Trumbića. Pred bivšim domom Hrvatskega Sokola na Trgu kralja Aleksandra se je že v zgodnjih jutranjih urah zbrala velikanska množica, da se zadnjikrat pokloni in poslovi od velikega pokojnika. Pred mrtvaškim odrom so se še enkrat poklonili vsi člani vodstva HSS z dr. V. Mačkom na čelu. Nadškof dr. Stepinac je opravil cerkvene obrede. Nato je dr. Maček v daljšem govoru orisal zasluge pokojnika, posebno pa še njegovo delovanje med svetovno vojno, ko se je v tujini boril za enotnost in združenost hrvatskega naroda. Pogrebni sprevod, ki se je potem razvil, je bil dolg več kilometrov. Krsto so položili v avtofurgon, v katerem bodo pokojnikovo truplo prepeljali v Split. Pri savskem mostu se je ljudstvo poslovilo od pokojnika s klici »Slava!«.

Velike množice so bile zbrane tudi v Karlovcu in Gospiču. Povsleh krajih, koder je vozil avtofurgon, so zvonili zvonovi. Zvečer so krsto položili na katafalk v Sinju, kjer ostane tudi danes ves dan, danes zvečer pa jo prepeljejo v Split, kjer bo v sredo pogreb.

Prvi motorni vlaki v Sloveniji

Po dolgotrajnem prizadevanju naših tujskoprometnih in gospodarskih krogov je železniška uprava sedaj stavila na razpolago za Slovenijo dva motorna vlaka, ki bosta stavljena v promet predvidoma še tekom tekočega meseca. V gospodarskem in tujskoprometnem interesu Slovenije bi bilo, da bi eden teh motornih vlakov vozil med Zagrebom preko Ljubljane in Jesenic do Rateč-Planice, drugi motorni vlak pa iz Ljubljane preko Celja do Maribora in odtod po dravski dolini do Prevalj. Prvi motorni vlak naj bi odhajal iz Zagreba zgodaj zjutraj ter bi se od Jesenic naprej ustavil v vseh postojankah, ki so izhodišče za zimske turistične kraje in zimskosportne predele; iz Rateč-Planice naj bi se motorni vlak pozno zvečer vračal v Zagreb. Ravno tako bi moral drugi motorni vlak iz Ljubljane odhajati zgodaj zjutraj ter bi imel od Maribora naprej v Dravski dolini več postankov, tako da bi bil potnikom omogočen obisk važnih turističnih in zimskovedla na pot, ki jo je zapustila, je njen pesimizem upravičen, kajti izgubila bo s tem britansko prijateljstvo.

sportnih krajev, kakor so Sv. Lovrenc in Ribnica na Pohorju, Rimski vrelec in drugi. Vozni red obeh motornih vlakov bi se moral določiti na ta način, da bi imela vlaka v obeh smereh, torej zjutraj in zvečer, zvezo v Zidanem mostu, tako da bi bila podana tudi možnost zveze med Zagrebom in Mariborom odnosno Dravsko dolino in obratno. Gotovo je, da bi bila uvedba prometa z motornimi vlaki na omenjenih progah neprecenljivega pomena za tujski promet in sploh za gospodarstvo v Sloveniji, ker bi bila s tem ustvarjena idealna prometna zveza med Zagrebom in med najvažnejšimi tujskoprometnimi predeli Slovenije na eni strani ter med glavnimi našimi gospodarskimi središči na drugi strani.

„Ko umira sreča“ na Pragerskem

Včeraj so v sokolskem domu na Pragerskem gostovali tezenski sokolski igralci in vprizorili globoko in iz sodobnega življenja zajeto dramo »Ko umira sreča«, ki jo je spisal g. Hinko Rebolj s Teznega. Režijo je zelo posrečeno vodil avtor sam, igralci pa so najboljši člani tezenske igralske družine z resničnim doumevanjem vlog in pravim doživetjem. Pragerčani so nagradili igralce in avtorja z zelo lepim obiskom in s priznanjem niso štedili.

Kolenčeve dijaške ustanove

Tudi letos je kuratorij ustanov trgovca Antona Kolenca v Celju razpisal dijaške ustanove za šolsko leto 1938-39. Prednost pri prejetju študentskih imajo v vsakem primeru taki marljivi in potrebni prosilci, ki so s pokojnim veletrgovcem iz Celja v sorodstvu ali svaštvu, nato pa domačini iz gornjegrajskega srezu in vsi Slovenci sploh. Višino posameznih naklonitev in osebe stipendistov določa kuratorij po vsakokratnih razmerah in po stanju dohodkov. Ker so zaradi padca obrestne mere kuratoriju na razpolago le skromni zneski, naj vlagajo prošnje samo najpotrebnejši in najvrednejši. Število študentskih im je zelo malo. Ustanova je namenjena dijakom visokih šol, kakor univerze, tehnike, visokih trgovinskih šol, umetniških akademij ne glede na to, ali so pri nas ali v tujini. Prošnje naj se vložijo izključno pismeno na naslov: »Kuratorij ustanov trgovca Antona Kolenca v roke predsednika dr. Ernesta Kalana, advokata v Celju« do 8. decembra 1938. Visokošolci morajo vlagati prošnje izključno le na od kuratorija

izdanem tiskanem formularju. Prošnjam je treba priložiti spričevalo o izpitih, kolokvijih, pri prosilcih pa, ki se sklicujejo na sorodstvo ali svaštvo z zapustnikom ali na to, da so doma iz gornjegrajskega okraja, pa tudi listine, s katerimi te trditve dokažejo. Vsem prošnjam je priložiti uradno listino o premoženjskih razmerah.

o. **Napredovanja.** Za višje veterinarske svetnike v 4/II. so napredovali Josip Šerbec, svetnik obmejne veterinarske postaje v Murski Soboti, Franjo Samec, veterinarski svetnik obmejne veter. postaje v Gornji Radgoni. — V 4/II. je napredoval profesor na drž. dvorazredni trgovski šoli v Celju Konrad Fink.

o. **Odvetniški izpit** je pred apelacijskim sodiščem v Ljubljani položil g. Senčar Stanko, odvetniški kandidat iz Ptuj.

o. **Zrele jagode v Murski Soboti.** Nekl odvetnik iz Murske Sobotice je dobil šopek rdečih jagod, ki so zelo redek pojav tako pozne jeseni.

o. **1.125.000 din za regulacijo Mure.** V Medmurju so letos izlivi Mure zopet napravili približno za 10 milijonov škode. Domačini so sami gradili obrambne nasipe, ki pa močnega pritiska vode niso vzdržali. Zdej je določenih za regulacijo Mure in potoka Trnave 1.125.000 dinarjev. Pri Kotoribi in Goričanih so že pred tedni začeli utrjevati obalo in bodo z delom nadaljevali, dokler bo dopuščalo vreme.

o. **Cigan ga je osleparil.** Nedavno se je pri posestniku I. Šumljaku v Sp. Hrašah pri Rečici ob Savinji oglašil neznan cigan, ki je svojo prtljago tvoril po svetu na kobilici. Pregovoril je posestnika, da je zamenjal svojo kobilico z njegovo in mu še doplačal 200 din. Pozneje je posestnik ugotovil, da ga je cigan pošteno opeharil, kajti kobilica je bila nadušljiva. Orožniki domnevajo, da je sleparijo zakrivil najbrž Janez Hudorovič, na čigar ime je bil tudi izstavljen živinski potni list in ki je svojo kobilico izročil ciganu.

o. **Vlom v vagon.** Na progi Zagreb—Zidani most je nekdo vlomil v tovorni vagon, iz katerega je ukradel 7 zavojev tkanine in manufakture.

o. **Ljubavna tragedija v Zagorju.** V soboto je neki mladenič iz ljubosunja napadel svojo izvoljenko Jožico Uletovo iz Toplice pri Zagorju in ji z nožem razrezal usta in vrat. Po tem dejanju si je še sam prerezal žile na rokah. Uletovo so prepeljali v ljubljansko bolnišnico.

c. **Celjski drobiž.** Občni zbor Dijaške kuhinje bo v torek ob 18. v Celjskem domu. — Danes zvečer v risalnici deške mešč. šole predavanje Ljudskega vseučilišča; predava g. prof. Šilih iz Maribora o »Otroških napakah in njih odpravljanju«. — Prijave za tečaj ruskega jezika sprejema Kolo jugosl. sester (ga. Marica Šernec, Gregorčičeva 1).

c. **V bolnišnici je bil prepeljan včeraj** ključavničar Koren Andrej, ki si je zlomil nogo v Topoljščici.

p. **Predavanje o novi ČSR** je imel v Ptuj prof. Jan Šedivy.

p. **Gramoz jo je zasul.** V Ptuj je 29letna Markuž Julijana iz Svetincev pri Sv. Urbanu kopala gramoz v gramozni jami. Pri tem pa se je porušila stena in jo zasula. Zlomila si je nogo in zadobila težke notranje poškodbe.

n. **Občni zbor Lekarniške zbornice** kraljevine Jugoslavije je bil v nedeljo dopoldne v Zagrebu. Nazvočih je bilo okoli 200 delegatov, med njimi tudi iz Ljubljane. Sprejeli so resolucijo, v kateri zahtevajo samostojno farmacevtsko fakulteto ter ustanovitev samostojnih lekarniških socialnih institucij, poleg tega pa tudi samostojni farmacevtski odsek v socialnem ministrtvu.

»Ti si pa res velik egoist. Včeraj si sklenil življenjsko zavarovalno pogodbo, danes pa greš in kupiš vse mogoče aparate, da bi utrdil svoje zdravje!«

Maribor

Ob drugem martinovanju

Radi včerajšnje prve ledene smetane se ne moremo še pritoževati, da bi nam ne bilo nebo naklonjeno, čeprav ni več dan kot zvon. Še vedno nas z lahkoto zvabi v prirodu, ki je v svoji barvitosti tako vztrajno kljubovala jeseni do včerajšnje porazne slane. Tako bolj ostro vreme ima tudi svojo magnetnost zlasti ob drugem martinovanju, ko že nudijo zidanice novo uspešno netivo, ki tako vžge. Zato ni čudo, če je bilo tudi včeraj okrog naših vinskih hramov tako živahno in so se mlackavci — to so naši poznavalci kaplje — vračali skoro na »aufbiks«. Je že tako, da se tam ob polovnjakih kaj rado zleti v višje sfere, od koder je mogoč širok razgled in globok vpogled na svet in njegovo razcefrano življenje. Temu se tudi v zidanici reče — politika, in to toliko bolj, ker so to bolj politične kleti, oziroma kleti naših meščanov s širšim interesom gospodarskega značaja in vedo, da je naše dejanje in nehanje odvisno bolj od dobre ali slabe volje Chamberlaina, Daladierja,

Berlina in Rima nego od nas. Od tam pa smo precej daleč in ne moremo zraven, da bi jim mogli prispevati kak nasvet. Da so ga tudi oni potrebni, pove marsikatera debela, ki pade na ta račun. Ti zaščitniki miru in večnega prijateljstva nam bodo počasi zmešali pamet in ne Kletna politika je pravilna, če trdi, da bodo gospodje zašli v taka navzkrižja in zapletljaje, da bo joj. Ali jim bodo tudi tukaj servirali mali narodi? Menda pa bodo precej časa šahirali za parcelacijo kolonij, ki zbujejo dan na dan večje skomine. Trd oreh, ki bo dal še mnogo zanimive snovi!

Tako nas, vidite, vzgajajo nova osišča, dogovori o trajnem »miru« in »večnem« prijateljstvu v vedno bolj širokopotezhe politike, kar se najboljšje razbere ob Martinovi čaši.

Če me vprašate, če se je v zidanicah včeraj kletarilo tudi s političnimi cvetkami iz domačih logov, dobite kaj značilen odgovor: Malo ali toliko kot nič.

Razvoj slov. književnosti v zadnjih 20 letih

Na Ljudski univerzi je predaval priv. docent dr. A. Ocvirk o slovenskem književnem ustvarjanju po svetovni vojni. Uvodoma je govoril g. predavatelj o liriki, ki se je po l. 1918 začela osvoboditi magične moči Župančičeve besede in si ustvarila lastno izraznost. Ekspresionizem, ki je pomaknil v ospredje pesnikovo duševnost in si je ves svet in njegove pojave tolmačil skrajno subjektivistično in poduhovljeno, ima svoje najizrazitejše zastopnike v Podbevšku, A. Vodniku, Pogačniku in Jarcu. Iz te dobe je pomembno tudi ustvarjanje Seliškarija, Klopčiča in Srečka Kosovela. Po l. 1925. se pojavlja v slov. liriki večja umirjenost. Pomembni imeni zadnjih let sta Kocbek in B. Vodušek. Predavatelj je zgoščeno besedo označil tudi sodobno ustvarjanje starejšega rodu, predvsem Župančiča in Gradnika.

Tudi pripovedništvo je hodilo v svojem svetu podobno pot kakor poezija. Najvidnejša imena naše povojne proze so Juš Kozak, Bevk, Pregelj, Jarc, med najmlajšimi pa Mrzel, čigar čuvstvena lirika drobnih črtic in novel je že kar neke vrste poezija v prozi, Miško Kranjc, ki kaže neverjetno tvorbo silo in je v razmeroma kratkem času ustvaril precejšnje število kvalitetnih epskih del — lirične strani njegovih romanov ne razkrajajo in ne razbijajo, — Javornik zlasti s svojo zanimivo zamišljeno potopisa, ter Ingolič, ki je napisal velik tekst »Lukarji«, v katerih je v vsej širini zajel življenje našega ljudstva.

Pomemben je tudi razvoj slovenske povojne dramatike. Do najpomembnejšega dramskega ustvarjanja se je povzpela

Bratko Kreft s svojimi deli »Celjski grofje«, »Malomeščani« in »Velika puntarija«. Tudi Jarc se je poizkušal v dramatik, toda njegovi fragmenti so bolj umskofilozofski dialogi. Pomembno lirično dramo je ustvaril Župančič s svojo »Veroniko Deseniško«, isti motiv pa je obdelal tudi Anton Novačan.

Spričo obširne snovi je bilo mogoče predavatelju pomuditi se pri vsakem ustvarjavcu le z dvema, tremi besedami. Vendar je s svojo izrazito in točno besedo dovoljno označil vsakogar, čigar ime je povezano z razvojem naše besedne umetnosti zadnjih dveh desetletij.

Vprašanje prostorov za Glasbeno Matico

Stanvoanjska kriza zaradi društvenih prostorov »Glasbene Matice« in učnih prostorov njene glasbene šole se dosedaj še ni premaknila z mrtve točke. Centralni odbor je opravičeno v veliki zaskrbljenosti radi rešitve tega perečega vprašanja. Število gojenk in gojencev stalno napreduje in je letos že tako naraslo, kakor še nikdar poprej. V petek dne 21. XI. 1938 zvečer se bo tudi društveni »kuratorij« posvetoval o tem vitalnem vprašanju našega največjega zavoda na pevsko-glasbenem kulturnem polju v Mariboru. Nujna kulturna potreba te institucije v našem mestu kategorično zahteva, da se to vprašanje čimpreje ugodno reši.

m. Notranji minister v Mariboru. V soboto je prispel v Maribor notranji minister dr. Anton Korošec, ki se je v dija-

škem semenišču sestal s svojimi somišljeniki.

m. Lep obrtniški jubilej. 3. decembra praznuje Združenje obrtnikov slikarskih in sorodnih strok 50letnico obstoja. Slavnost bo v Gambrinovi dvorani. Ob tej priliki bodo prejeli častni člani lepe diplome. 4. decembra bo seja Zveze slikarskih mojstrov Dravske banovine.

m. Poročila sta se v Banja Luki novinar Viktor Ačimović in članica Narodnega gledališča Milena Godinova iz Maribora.

m. Koliko volivcev je v pobreški občini. V veliki pobreški občini je 2593 volivcev, od tega odpade na Tezno 629, na Pobrežje 1577, na ostale občine pa 387 volivnih upravičencev.

m. Podružnice sv. Cirila in Metoda v Mariboru prosijo vse one, ki so prejeli položnice za božično zbirko, da se čimprej odzovejo, ker se dobrodelna akcija zaključuje.

m. Zaprisega v šoli rezervnih častnikov. Pred dnevi so prišli v šolo rezervnih pehotnih častnikov novi gojenci, ki so včeraj prisegli na zastavo 45. pešpolka.

m. Nova cesta. Včeraj je bila slovesno otvorjena nova cesta pri Mariji Snežni. Svečanosti so prisostvovali tudi zastopniki oblasti iz Maribora.

m. Gozdovniško zborovanje. Včeraj je bil v Narodnem domu 15. občni zbor jugoslovanske gozdovniške lige, ki ga je vodil vrhovni starosta g. dr. Vilko Marin. Iz poročil posnemamo, da šteje ljubljanski rod 130 članov, mariborski pa 151. Pri volitvah je bil zopet izvoljen dosedanjni odbor z g. dr. Marinom na čelu.

m. Pobreška občina dobila telefon. Pobreška občinska uprava se je že preselila v lastno poslopje v Tezenski ulici 1. Občina je dobila tudi lasten telefon s številko 22-43.

m. Koncert Nade Branković, ki bo jutri, v torek, ob 20. v Sokolski dvorani (Union), obsega program, ki ga izvajajo sicer samo umetniki največjega formata. Upamo, da se bo mariborsko občinstvo odzvalo in polnoštevilno posetilo ta koncert, ki obeta največji umetniški užitek. Popoldne ob 17. je koncert za deco. Mamicice, ki se koncerta ne morete udeležiti zvečer, pripeljite vaše male na popoldanski koncert. Predprodaja vstopnic pri »Putniku«.

m. Okrajni odbor društva Rdečega križa v Mariboru priredi III. tečaj za prostovoljne bolničarje in bolničarke, ki bo trajal 8—12 tednov po 2—3 krat tedensko, vsakokrat po 2 uri. Moški, ki niso vojni obvezniki, prvenstveno pa ženske v starosti od 18—50 let, se vabijo, da se prijavijo za ta tečaj do 1. dec. pisмено ali ustmeno v društveni pisarni na okrajnem načelstvu Maribor, I. br., soba 43, II. nadstropje, med 10. in 12. uro.

m. Opomin davčne uprave. 15. nov. je potekel skrajni rok za plačilo IV. četrtletnega obroka zgradarine, pridobnine, davka na posl. promet in luksuz (pavšaliran), rentnine, davka na neoženjene

osebe, družbenega davka, vojnice in posebnega davčnega dodatka na skupni bruto promet in dne 1. nov. II. polletni obrok zemljarine. Vsi davčni zavezanci, ki so zaostali s plačilom teh kakor tudi že poprej v plačilo zapadlih davkov in taks, se opominjajo, da jih plačajo v osmih dneh, sicer se bo uvedla prisilna izterjava.

m. Porodnica s podplutbami na glavi. V bolnišnici je nenadno umrla 30letna zasebnica Antonija Ferk iz Košakov, ki je rodila zdravega otroka. Oblasti so odredile obdukcijo, ker ima porodnica sumljive podplutbe na glavi.

m. Mlado tezensko žrtev zastupljenja. Anico Spanbauerjevo so včeraj popoldne spremili njeni tovarniški tovariši in tovarišice na zadnji poti. Njen grob so zagrnili z vencem in svežim cvetjem.

m. Kamen v elektriško uro. Neznani storilci so preteklo noč s kamenjem razbili šipe na elektriški uri na križišču Aleksandrove ceste in Sodne ulice.

m. Maščevanje gluhonemega dečka. V soboto smo poročali o požaru pri posestnici Jožefi Prelogovi v Framu. Preiskava je ugotovila, da je požar zanetil neznan gluhonem deček, ki so ga zaradi sumljivega obnašanja spodili iz hiše. Deček je zato iz maščevanja zažgal.

m. Nepošteni prodajalec peciva. Pekovski mojster Bogomir Pečnik iz Selnice ob Dravi je prijavil orožnikom, da je neznan kam pobegnil njegov raznašalec peciva Josip R. in mu odnesel 530 dinarjev, ki jih je pri strankah dobil za pecivo.

m. Žena mu je pobegnila s hčerama in denarjem. Pri tukašnji policiji se je zglasil znani mariborski trgovec in prijavil, da mu je pobegnila žena z dvema hčerkama in 25.000 dinarji. Preiskava je dognala, da je trgovčeva žena pobegnila v Nemčijo.

* Le še danes se sprejemajo prijave za posebni vlak »Putnika« na Oplenac od 30. novembra do 2. decembra. Poklonitveno potovanje na grob blagopokojnega Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja. Ogljed Beograda in Avale. Cena je din 220.—. Prijave in informacije: »Putnik« Maribor-Celje-Ptuj.

* Tečaj slov. stenografije priredi mariborski stenografski krožek. Začetek v sredo, dne 23. nov., ob 20. uri na drž. trg. akademiji, ko se sprejemajo tudi prijave.

Kino

* Grajski kino. Danes zadnjikrat Tango notturno. Pola Negri. Od torika dalje »Beg iz trdnjave«.

* Union kino. Vesela dunajska komedija »Njena velika matura« z Gusti Huber, Hans Moser.

Mariborsko gledališče

Ponedeljek: Zaprt.

Torek, ob 20.: »Prevara«. Red C.

Sreda: Zaprt.

Četrtek, ob 20.: »Boccaccio«. Red B.

Kultura

Zagrebško kulturno pismo

Predavanje prof. dr. G. Gesemanna iz Prage o »Nemški in jugoslovanski znanosti« zasluži, da o njem nekoliko obširneje poročamo. Predavatelj je omenil uvodoma, da so kulturni stiki med jugoslovanskimi in nemškimi znanstveniki obstajali ež za dobe humanizma, dalje protestantizma in racionalizma. Vendar je Gesemann omenil, da so to bolj vseevropski pojavi, kot pa specifično nemški in jugoslovanski. Pravo medsebojno oplajanje na znanstvenem področju pa je pričelo šele tedaj, ko sta i nemški i naš narod pričela obračati pogled v sebe in na tej osnovi dala medsebojnimi znanstvenim odnosom specifično izoblikovanje in pomen. To medsebojno upoznavanje se je izvršilo v dobi romantike, kjer sta se naš in nemški narod pričela zavedati svoje bitnosti ne samo na znanstvenem, ampak tudi na drugih področjih. Šele od tu dalje, od te renesance v najčistejšem pomenu besede, moremo govoriti o medsebojnih znanstvenih odnosih t. j. o medsebojnem dajanju in prejetju znanstvenih vrednot. Toda vse to je bilo mogoče šele tedaj, ko je Herder opozoril slovanske narode na njihovo duhovno bitnost in vlogo. Konkretno iz-

vedbo Herderjevih idej z ozirom na južne Slovence je z genialno intuicijo začel Jernej Kopitar, Miklošič, Jagić, Daničić, Vuk-Karadžić in ves duhovni preokret, ki je s tem v zvezi ima svoj koren v tem našem velikem učenjaku. Kopitar pa je tudi opozoril nemške znanstvenike na neprecenljivo narodno blago južnih Slovanov.

Dr. Gesemann se ni držal striktno teme, pa je preložil težišče predavanja na analizo naroda in narodnosti in velikega pomena, ki ga ima ta problematika za mednarodne znanstvene odnose. V tej zvezi smo doživeli res nekaj svežih misli. Zaslutili smo, da se tam na severu nekaj dogaja, kar je celo sive glave vkleinilo v svoje nove struje. Gesemannova izvajanja bi mogli reducirati na sledečo misel: samo znanost, izrasla iz narodove duše, iz sveže in zdrave krvi, more biti pravi izraz in reprezentant v mednarodni znanstveni skupnosti. Iz take situacije je nastala romantika, ki je dala Nemcem in nam največje umetnike in znanstvenike. Dr. Gesemann je citiral na koncu Goethejeve besede o duhovni pomembnosti jugovzhodne Evrope, iz katere morejo Nemci črpati mnogo zdravih sokov za

obogatitev svoje kulture.

Gesemann temeljito pozna naše nove kulturne razmere. Na več mestih je pokazal, da mu je n. pr. dobro znana ideologija bratov Radičev, in to celo iz najnovejših izdanj »Seljačke sloge«. Vse to dokazuje, da vlada tudi izven naših mej močan interes na našo kulturno in politično situacijo. Veseli nas, da nemški učnjak s priznanjem govori o duhovni dinamiki naših narodov, in to na osnovi stvarnega poznanja razmer. Naša želja je, da njegovi rojaki tudi praktično priznajo potrebo vsakega naroda po razvoju sil, ki so v njem in samo v njem in da je samobitnost naroda dragocenost, toda le tedaj, če se tudi dejansko prizna.

Gesemann je nakazal, da bi bila potrebna preorientacija inteligence v smislu funkcionalne povezanosti z narodno bitnostjo. Dr. Ante Radič, ideolog hrvatskega kmetstva bi dejal, da se je potrebno vrniti od mednarodne mestne inteligence k primerni kmetški zadržno-socialni kulturi. Med modernimi karakternimi invalidi je kmet edini ohranil neokrnjeno svoje duhovno bistvo.

Posebna vrednost predavanja dra. Gesemanna pa leži v optimizmu, ki smo ga čutili in doživeli v vsaki njegovi misli. Predavatelj je uvodoma izpregovoril nekoliko besed v srbohrvatskem jeziku, ki ga zelo dobro obvlada. Občinstvo ga

je sprejelo z iskrenim priznanjem, posebno mladina.

Danilo Viher.

k Jesenska slikarska razstava v Mariboru. Meseca decembra priredi skupina mariborskih akad. slikarjev razstavo v Beli unionski dvorani. Razstavili bodo svoja dela prof. Karel Jirak, prof. Ivan Kos, Zoran Mušič in I. Kavčič. Pričela se bo 8. decembra in končala o Božiču.

k Za zgodovinski inštitut v Dubrovniku. V novem beograjskem časopisu »XX vek« se zavzema znani zgodovinar Jovan Radonić za ustanovitev zgodovinskega inštituta v Dubrovniku, ki naj bi našel streho v Knežjem dvorcu. Inštitut bi bil namenjen studiju balkanske zgodovine in pristopen tako domačim kakor tujim znanstvenikom.

k »Jugoslovanski kulturni klub«. V Beogradu je bil nedavno ustanovljen občni zbor »Jugoslovanskega kluba«, ki ga je vodil Slovenec dr. Sagadin, za predsednika je pa bil izvoljen univ. prof. dr. Jovan Erdeljanović. Novi klub si je za nalogo pripravljati pota »jugoslovanski« kulturni enotnosti in edinstvu. Ako bi stal na stališču samobitnosti treh jugoslovanskih narodnih kultur in deloval za medsebojne kulturne stike, bi ga samo pozdravili, ker pa vse kaže, da bodo njegove tendence drugačne, bo ostal brez pomena in omejen na najožji krog ljudi.

Sport

BSK jesenski prvak države

BSK IN JUGOSLAVIJA VODITA — LJUBLJANA DEVETA — SPARTA NA ZADNJEM MESTU

Včeraj se je odigralo zadnje ligaško kolo jesenskega prvenstva, v katerem pomeni glavno senzacijo poraz državne prava Haška v Ljubljani. SK Ljubljana si je s to zmago zagotovil deveto mesto na tabeli. Zmago označujejo pomembno kot povsem zaslužen, izgleda, da je naš zastopnik v ligi prebolel krizo igralcev. Beograjsko Jedinstvo je v tekmi, ki je nudila jako slab sport, premagalo zemunsko Sparto, ki je v jesenskem delu ostala na zadnjem mestu. Visoko zmago je dosegel na svojih tleh BSK proti Slaviji (V.), rezultat je po poteku igre malo previsok. Beograjska Jugoslavija je doživela v Splitu težek poraz, ki pa je popolnoma zaslužen, krivdo na porazu pripisujejo krilcu Nedeljkiću, ki je zakrivil dve enajstki. V Sarajevu je Slavija premagala oslabiljeni team Baska, tekma je tokrat minila brez vsakih incidentov. V Zagrebu je Gradjanski po jako slabi igri komaj porazil svojega soimenjaka iz Skoplja. Pri tej tekmi se je pripetil tudi jako nevsakdanji incident:

Šipoš je dejansko napadel svojega soigralca Lešnika, za kar ga je seveda sodnik izključil.

Rezultati včerajšnjih tekem so sledeči:
LJUBLJANA:HAŠK 2:0 (1:0).
JEDINSTVO:SPARTA 3:0 (0:0).
BSK:SLAVIJA (V) 9:0 (6:0).
HAJDUK:JUGOSLAVIJA 3:0 (2:0).
SLAVIJA (S):BASK 3:0 (0:0).
GRADJANSKI (Z):GRADJANSKI (S) 2:1 (2:0).

Tabela po odigranem jesenskem prvenstvu je sledeča:

BSK	11	8	3	0	34:9	19
Jugoslavija	11	7	1	3	19:13	15
Gradjanski (Z)	11	7	0	4	27:11	14
Hajduk	11	5	4	2	25:15	14
HAŠK	11	5	2	4	24:17	12
Slavija (S)	11	5	2	4	21:19	12
Jedinstvo	11	5	1	5	23:23	11
BASK	11	3	4	4	14:17	10
Ljubljana	11	3	2	6	12:23	8
Gradjanski (S)	11	3	1	7	14:31	7
Slavija (V)	11	2	2	7	16:30	6
Sparta	11	1	2	8	11:32	4

Podvezino prvenstvo

Prekinjena tekma v Ljubljani. — Kakšen je rezultat tekme v Murski Soboti.

Po pettedenskem odmoru se je včeraj v Mariboru nadaljevalo podzv. prvenstvo. Zopet preseneča remis Maribora s Slavijo. Železničar se je vrnil z eno piko iz Murske Sobotice.

SLAVIJA:MARIBOR 2:2 (1:1)

Včerajšnja tekma med gornjima moštvoma je potrdila rezultat prvega srečanja. Tudi tokrat je favorizirani Maribor moral nasprotniku odstopiti eno točko. Igra je bila, kakor po dolgem odmoru skoro ni bilo drugače pričakovati, obojestransko jako slaba ter se je omejevala na nabijanje žoge. Na polju je bil Maribor mnogo boljši nasprotnik, ni pa znal izkoristiti nešteti zrelih šans, ki so se mu nudile, niti pri praznih vratih ne. Tehnično premoč Maribora je Slavija zopet uspešno parirala s svojo znano poštvovalno igro. Doseženi rezultat sta postavila prav za prav oba vratarja, ki bi bila lahko vse dosežene góle obranila. Tekma se je začela s senzacijo: že v 3. min. je Knezer po kotu dosegel vodstvo za S, in skoro pol ure je trajalo, da je Simčič iz velike daljave presenetil vratarja. Prve minute igre so pripadale S., nato pa je imel malo več od nje M. Takoj v začetku drugega polčasa je sodnik izključil Švajgerja (S.) radi surovosti, vendar M. tudi proti 10 nasprotnikom ni uspel. Kljub skoro stalni premoči je dosegel samo v 30. min. uspeh po Milošu, zastreljali so pa njegovi napadalcii najbolj sigurne šanse, celo pred praznim golom. V 40. min. je S. po Kolarju

izenačila, s čimer je bil rezultat tekme dosežen, zadnje minute so potekale v znamenju obrambe tega, kar je vsak že imel. Kot celota nobeno moštvo ni zadovoljilo, brez dvoma najboljši mož na polju pa je bil mladi mariborski desni krilec Simčič. Tudi Malec, ki se je včeraj prvič predstavil mariborski publiki, je zapustil jako ugoden utis. Sodil je ss. g. Kopič.

V predtekmi je rez. Maribora porazila rez. Slavije s 7:0 (2:0). Sodil je ss. g. Nemeč.

MURA:ŽELEZNIČAR 1:1 (1:1)

Včeraj se je vršila v Murski Soboti prv. tekma, ki je interesantna z ozirom na zadnje momente igre. Igra je bila ves čas jako ostra, mestoma celo surova, tako da se je moral sodnik g. Reinprecht poslužiti skrajnih sredstev, da je lahko izvedel igro do kraja: v 12. min. II. polčasa je izključil Muraša Kukanjo, ki ga je grdo žalil, v 15. min. pa Železničarja Švajhoferja, ki je na foul nasprotnika reagiral s tem, da ga je z enim udarcem zrušil. Oba nasprotnika sta bila prilično enakovredna, Ž. je dosegel vodstvo v 10. min., že v 11. pa je Mura izenačila. Tekma je nato do kraja ostala neodločena, kar je mnogo pripomoglo do težke atmosfere na igrišču. Do zanimivega slučaja je prišlo na koncu igre; potni spremljevalec Žel. je dal o tem sledečo izjavo: »Igralni čas je bil že prekoračen, ne da bi o tem bila kapetana obveščena, ko je Muraš Čebulj z roko stopal žogo pred nasprotnikovimi vrati ter jo v naslednji sekundi zabil v mrežo. Sodnik je žvižgal, par sekund nato pa odžvižgal konec igre. Roko so sicer videli vsi, toda domačini

so bili prepričani, da so zmagali. Šele na poti domov je sodnik na vprašanje povedal, da je igro radi roke prekinil in da gol ni dosežen.«

Gornji slučaj je jako interesanten ter dokazuje, da bi bilo tudi pri nas umestno, da se uvede predpis, da mora sodnik po odigrani tekmi objaviti kapetanoma moštev rezultat igre.

Tablica prvenstva v marib. okrožju je trenutno sledeča:

ČŠK	7	5	2	0	15:5	12
Železničar	5	3	1	1	9:6	7
Mura	7	2	2	3	14:16	6
Rapid	5	2	1	2	13:11	5
Maribor	6	1	2	3	10:10	4
Slavija	6	0	2	4	7:20	2

V Celju se je včeraj odigralo preostalih 19. min. dne 23. okt. prekinjene prv. tekme Celje:Olimp, ki je bila takrat prekinjena pri stanju 2:0 za Celje. Tudi včeraj se rezultat ni več izpremenil. V nadaljevanju, ki se je vršilo kot prijateljska tekma, pa je Celje zmagalo v razmerju 3:1 (1:1). Sodil je ss. g. Vrhovnik iz Ljubljane.

V ljubljanski skupini so se odigrale štiri prvorazredne tekme. Rezultati so sledeči: Jadran:Mars 4:1, Hermes:Svoboda 4:1, Kranj:Kovinar 9:1, Reka:Bratstvo 1:3. Pri poslednji tekmi je prišlo do incidentov. Proti koncu drugega polčasa je udrla publika na igrišče in je bila tekma predčasno zaključena.

Kondicijski gozdni tek MZSP

MZSP je priredila včeraj svoj prvi medklubski kondicijski gozdni tek. Start in cilj je bil pred gostilno Merdavs na Koroški cesti. Proga je bila dolga 2500 m ter jako skrbno izbrana. Poglavlje zase je odziv mariborskih smučarjev in lahkoatletov: prijavilo se je vsega 6 tekmovalcev, 5 članov Maratona ter 1 član SPD v Mariboru, startalo pa je le 5 Maratoncev, tako da je prireditelj postal internaklubska zadeva Maratona ter seveda s tem mnogo manj interesantna. Zmagal je Grmovšek v času 9:58, drugi je Falež 10:41. Takoj po teku je bila pri Merdavs razdeljen daril. prvoplasirani je prejel spominsko plaketo, drugi in tretji pa znak MZSP.

s. Meddržavna tekma med Italijo in Švico v Bologni se je končala z zmago Italijanov 2:0 (1:0).

Čakovec: V prijateljski tekmi je ČŠK porazil Gradjanskega s 5:1.

s. Zagrebški Gradjanski je pristal na sodelovanje v zimskem cupu ligašev pod pogojem, da se pritegnejo tudi zagr. Concordia, sarajevski Sašk in subot. Bačka.

Šah

Velemojstrski turnir „Avro“

V Arnhemu so velemojstri odigrali v soboto zvečer 9. kolo, v katerem je veljala posebna pozornost srečanju med dr. Aljehinom in Capablanco. Capablanca je ta dan praznoval svojo 50-letnico; dr. Aljehin ga je za to slavnost presenetil z

lepim vezilom: v odličnem stilu je odločil partijo v svojo korist. Publika, ki je bila navzoča, je pričakovala, da bosta velemojstra gentlemansko remizirala, toda Aljehin se ni na to oziral. Dr. Euwe in Flohr sta po mirni igri remizirala, dočim sta bili partiji Botvinnik-Keres in Fine-Reshewsky prekinjeni.

Prekinjeno partijo Aljehin-Reshewsky je slednji dobil v zelo odločnem napadu.

Stanje po 9. kolu: Fine 6 (1), Keres 5½ (1), Botvinnik 4½ (1), Capablanca 4½, Reshewsky 4 (1), dr. Aljehin 4, dr. Euwe 3 in Flohr 2½.

Partije z „Avro“ turnirja

Španska otvoritev.

(6. kolo v Haarlemu 14. nov.)

Beli: dr. Aljehin Črni: R. Fine

1. e4, e5 2. Sf3, Sc6 3. Lb5, a6 4. La4, Sf6 5. 0—0, Sxe4 6. d4, b5 7. Lb3, d5 8. dxe5, Le6 9. c3, Le7 10. Sd4, Sxe5 11. f3, Sf6 12. De2, Sc4 13. Lc2, Dd7 14. b3, Sb6 15. Tfe1, 0—0 16. Lg5, Tfe8 17. Sd2, Sh5 18. Lxe7, Txe7 19. De5, g6 20. g4, Sg7 21. b4, Tae8 22. Df4, Sa4 23. Te3, Dd6 24. Dxd6, cxd6 25. Tae1, Tec7 26. Sb1, Ld7 27. Txe8+, Lxe8 28. Lb3!, Sb6 29. Kf2, Kf8 30. Td1, Se6 31. Se2, Lc6 32. Sa3, Ke7 33. Sc2, Sc4 34. Se3, h6 35. h4, Sb6 36. Lxd5, Lxd5 37. Sxd5+, Sxd5 38. Txd5, Tc4 39. Ke3, Kd7 40. f4, Kc6 41. Td1, Kd7 42. Tf1, Ke7 43. Kd3, g5 44. hxg5, hxg5 45. f5, Sf8 46. f6+, Kd7 47. a4, Sg6! 48. axb5, Se5+ 49. Kd2, axb5 50. Sd4, Sxg4 51. Sxb5, Se5 52. Sd4, g4 53. Kc2, Tc8 54. Sf5, Tg8 55. Sg3, Th8 56. Tf2, Sf3 57. Te2, Th3 58. Sf5, Se5 59. b5, Tf3 60. Sd4, Txf6 61. b6, Kc8 62. Sb5, g3 63. Kb3, Tg6 64. Tg2, f5 65. Ta2, Kb7 66. Td2, f4 67. Sxd6+, Txd6 68. Txd6, g2 in beli preda. Proti f3 ni več zadostne parade, ker dobi črni na vsak način novo damo.

Beograd—Ljubljana 5½:2½

Včerajšnji match med Beograjskim in Ljubljanskim šahovskim klubom za naslov državnega klubskega prvaka je prinesel Ljubljančanom težak poraz, ki ga nihče ni pričakoval. Beograjčani so zmagali tako prepričevalno, da je mogoče reči, da so Ljubljančani popolnoma odpovedali. Imeli so v rokah vse šanse, a jih očitvidno niso znali izrabiti. Državno prvenstvo je prešlo sedaj v roke Beograjčanov. Rezultat matcha je bil naslednji: Milan Vidmar ml.:Vuković ½:½, Popović-Furlani 1:0, Preinfalk:Savić ½:½, Busek-Šorli 1:0, Gabrovšek-Kindij ½:½, Nikolić-Sikošek 1:0, Ciril Vidmar-Petrović 1:0 in Pavlović-Šiška 1:0.

REŠITEV KRIŽANKE štev. 8.

Vodoravno: malarija, Ana, orel, teta, ona, um, kub, zor, Zeja, on, nizam, Labun, Ivana, miza, Ema, vodovod, fanatik.

Navpično: Matuzalein, anemona, Iva, lat, bizon, as, navada, ro, zima, to, Irokez, Nevi, jenufa, amok, Alabuma, a. d.

KRALJICA MARIJA ROMUNSKA:

80

Žgodba mojega življenja

Ali je res pozabila na tisti zlati pomladanski dan, uboga, velika Rusija? Pozabila na carsko dvojico, njuno kri in kri njunih pet otrok, ki so našli smrt tam nekje v neki sibirski jami? Kot priča tistih kronanjskih dni v Moskvi tega ne morem verjeti. Nepozabno se mi vzbuja v spominu carska dvojica na škratni preprogi in pred njo vdano klečeča množica...

Slavnostnemu kronanju so sledile skoraj tri tedne trajajoče parade s posadkami, plesi, banketi, sprejemi in rodovinskimi zborovanji.

Bila sem vznemirjena in skušala sem vzbujati vznemirjenje. Posebno veselje mi je povzročalo pokazati se v vseh za to slavnost naročenih oblekah. Dandanes bi nad večino teh oblek zmajala z glavo, toda takrat so bile elegantne in skrbno izbrane. Največji uspeh sem dosegla v neki obleki z dvorno vlečko, ki mi jo je bila poslala teta Elizabeta. Pesniška kraljica mi je napravila oblačilo sanjske princese.

Ljudje so mi pravili: »Kar veselje je pogledati vas. Tako ste srečni in ždi se, da se izvrstno zabavate.« Bilo je tudi res tako. Zabavala sem se izvrstno in se počutila tako, kakor še nikoli prej. Da, ozračje splošnega navdušenja mi je celo zlezlo v glavo.

Strašna nesreča je omadeževala čudežno preprogo tistih slavnosti z nedolžno človeško krvjo. Na Hodinskem polju pred mestom je bilo veliko ljudsko slavlje, pri katerem naj bi obdarovali in pogostili deset-

tisoče ljudi iz vseh krajev ogromne države. Reditelji so pa zakrivil, da se je vsa ta ogromna čakajoča množica pričela valiti proti darovom, porušila tribune in povzročila v zmešnjavi smrt več tisoč žensk, otrok in odraslih. Slavnostni prostor je dobil podobo krvavega bojišča, na katerem je kosila smrt s svojo strašno koso.

Tako je postal dan veselja dan žalosti. Ta katastrofa je pahnila mlado carico v popolno melanholijo. Mnogi so videli v tem slabo znamenje za bodočnost mladega carja in carice.

Ako je bila fa strašna morija nesreča, je bila obema mladima vladarjema tragična dolžnost iti isti dan na ples, ki ga je priredilo francosko poslništvo. Carica se je temu upirala in storila vse, kar je mogla, da bi ta ples odgodili; prosila je nazadnje vsaj to, da njej ne bi bilo treba na to prireditelj, toda zaman. Francosko poslništvo je pripravilo ples z ogromnim pompom in diplomatski interes je prepovedoval, da bi se slovesnost opustila. Vladarji so prisiljeni svoja naravna čustva zadušiti in svojo zaskrbljenost skriti za smehljaj...

Koliko jih je bilo, ki so očitali carici brezsrčnost, da je šla tisti večer na ples, toda le Bog ve, kako rada bi bila ostala doma in molila za žrtve strašne nesreče...

(Opustitvi tega plesa se je uprl car, čeprav so mlajši veliki knezi proti njemu odločno protestirali. Vzrok katastrofe je bil v koruptivnosti režima. Dogodki so zgodovinsko točno opisani v knjigi Essada Beya »Nikolaj II.« Op. prev.)

Pri vseh oficijelnih sprevedih so hodili gostje razvrščeni po svojih položajih, in sicer v parih. Moj part-

ner je bil italijanski prestolonaslednik Viktor Emanuel. Bila sem precej večja od njega in nisva nikakor spadala skupaj. Brada mu je bojevito štrlela naprej in govoril je v kratkih, odsekanih stavkih. Sicer pa si nisva imela mnogo povedati. Vendar me je zabavala med njim in črnogorsko princeso Heleno vzbujena ljubezen. Z izgovorom, da me visoko ceni, je iskala ob vsaki priložnosti moje družbe. Jaz sem njeno igro kmalu spoznala, toda velika, lepa deklet s svetlimi očmi mi je bila simpatična. Oblečena je bila v slikovito obleko. Njen oče knez je bil tudi v Moskvi in je igral posebno vlogo.

Ducky je kot velika vojvodinja Hesenska in caričina svakinja spadala v ožji krog carske dvojice. Z njo sem bila često v družbi. Še vedno sve bili srečni, ako sve mogli vse deliti. Po zunanosti sve bili zelo različni. Ona je bila temna, močna in malo temnogleda, jaz svetla, zaupljiva in vesela. Toda obe sve bili mladi in lepi, zato sve imeli veliko družbe. K mojim oboževalcem je spadal tudi najin bratranec Boris Vladimirovič. Bil je dve leti mlajši od mene, prav za prav še deček. Bila sva dobra prijatelja in najino prijateljstvo je trajalo več let. Pozneje mi je niekoč pripovedoval, da sem bila njegova prva ljubezen in sem ostala vedno sen njegovega srca, ki ga nič na svetu ni uničilo.

Skozi tenčico solz gledam sedaj v spominu na vse tiste ljudi, s katerimi sem bila tedaj tako srečna. Tiho šepetem napol pozabljena imena in vsi prihajajo k meni iz temine časa: cela dolga vrsta lepili in prijetnih postav. Koliko jih še hodi po tej zemlji, ki terja vrnitev vsega, kar nam je dala, najprej srečo in mladost in nazadnje še življenje?

S sodišča

Izpred celjskega sodišča

»Zastopnik« filatelističnega kluba »Arad Romania«.

N. Karl je eleganten 20-letni fant in izučen brivski pomočnik, sin umrlega sodnega uradnika. Rad bi živel lepše in se je lotil trgovine z znamkami. Dal si je narediti kuvete in papir z naslovom filatelističnega društva »Arad Romania« in oglaševal v nemških listih kar v treh jezikih. Tako je prišel do donosnih zvez in je pretental celo tako premetene ljudi kakor so filatelistični trgovci. Hochsman Adolf iz Budimpešte je poslal Karlu 2.000 din da mu dobavi več serij znamk in Hirt Adolf iz Celja mu je dal 172 din. Razen tega je Karl naročil v neki kujlgarni na račun pokojnega očeta za 937 din knjig, v Čakovcu si izposodil 50 din in ostal dolžan na stanovanju in hrani 150 din, Krivcu Ferdu pa je izvalil pod pretvezo, da ima naloženih v Angliji 30.000 din, ki jih ne more takoj dvigniti, 3120 din in zlat prstan za 380 din. — Karl je vse skesano priznaval in ko mu je sodnik prisodil 6 mesecev in 10 dni strogega zapora, je bil zelo presenečen in ni mogel doumeti, da je kazen nepogojna. Vprašal je še, če lahko kazni v denarju odšteje, češ saj ima denar v znamkah. Pa se je oglašil fil. trgovec in povedal, da so znamke vendar njegove, Karl pa je moral s paznikom kar v zapor, da odsluži svojo kazn.

Avtomobilska nezgoda

Prekmurske ceste so ravne, čeprav slabe. A šoferji drčijo z 80 km brzino prav radi in lahko. Tudi Heklič Rudolf, šofer iz Martjancev, je podil svoj avto po Radgonski cesti iz Murske Sobote in zadel v nasproti vozeči avto trgovca Špareša K. iz Zenkovec. Škoda je bilo okrog 3000 dni, ki jo je hotel Heklič poravnati, pa se je pozneje premislil.

Priče govorijo vsaka za svojega šoferja, da sta dajala signale in vozila predpisno po desni strani z brzino 40—50 km, ker so orožniki ovadili tudi Špareša. Pri razpravi pa je Heklič senatnemu predsedniku po zaslišanju nepriazdetih prič odkrito priznal, da je vozil le po sredini ceste. Zato pa je dobil 10 dni zapora, ki ga bo odsedel le, če v 1 letu ne bo spet zagrešil kaj protizakonitega. Škoda mora seveda povrniti. Kazni ni sprejel.

Napad na gledališkega igralca. V Prešernovi kleti v Gosposki ulici je sedel sredi avgusta med svojo družbo Edo Grom. Ko se je malo opil, se je začel nekaj prepirati z natakario. Za žensko se je zavzel natakari Alojz Zidar. Začele so leteti psovke. Takrat je Grom vstal in krenil proti Zidaru. Zadnji je pograbil kozarec in ga vrgel Gromu v obraz, zaradi česar mu je prebil obe ustnici, omajal tri zobe in izbil drugi desni sekalac v spodnji čeljusti, ga težko poškodoval in mu s tem uničil manj važni del telesa, Zidar se izgovarja s silobranom.

Obtoženi natakari Alojz Zidar, ki mu pravijo v Mariboru tudi »Dolfus«, ker je močno podoben pokojnemu avstrijskemu kanclerju, je bil obsojen na 4 mesece zapora, vendar pogojno za dobo 2 let, če bo plačal Edu Gromu v pol leta 2200 din za zobe in 1000 odškodnine.

Mož na zatožni klopi — žena na mrtvaškem odru. Ko je sivolasi in po nedolžnem osumljeni stari 66-letni Franc Vindiš povedal predsedniku malega kazenskega senata dr. T. Turatu, kako je nemogoče, da bi on kot najemnik odnesel gospodarju Skazi Antonu v Skorbi 2000 kg krompirja, je vstal še enkrat z obtožne klopi in dejal:

»Sodniki ne vedo, kako nesreča se godi meni doma.«

Na predsednikovo vprašanje je povedal stari, da mu leži doma na mrtvaškem odru žena.

Predsednik: Zakaj ste pa prišli k razpravi?

Vindiš: Moral sem priti.

Obtoženi Vindiš je bil oproščen.

Darujte za azni sklad PTL!

Zanimivosti

O kvalitetah našega tobaka

KAKŠNA JE RAZLIKA MED HERCEGOVINSKIM IN JUŽNO-SRBIJANSKIM TOBAKOM.

Decembra meseca bo uprava monopola odkupovala v Hercegovini tobak. Združenje sadilcev tobaka je poslalo upravi monopola in drugim merodajnim faktorjem spomenico, v kateri zanimivo označuje razliko med obema glavnima vrstama tobaka.

Hercegovinski in južnosrbijanski droblistni tobak sta dve posebni vrsti orientalskega tobaka za cigarete. Tako eden kakor drugi ima svoje posebne lastnosti, s katerimi se uveljavljata v svetovni trgovini. Glavna lastnost južnosrbijanskih vrst tobaka je koncentracija aromatičnih snovi v vrhnjih listih: tobakne smole in eteričnih olj. Zaradi tega se ta tobak dodaja kot začimba za okrepitev arome slabših vrst tobaka. Če je vreme v avgustu in septembru deževno in hladno, izgubi ta tobak mnogo na

svoji vrednosti, kajti dež izpere iz tobaka dišeča olja, ki dajejo prijeten vonj. Južnosrbijanski tobak je grenak in žre v grlu. Kadilca, ki je navajen na druge vrste tobaka, sili h kašlju. Zaradi tega je vrednost tega tobaka relativna in odvisna od mešanja z drugimi tobaki.

Lastnosti hercegovinskega tobaka pa so: krasna rumena barva, tankost tkiva v listih ter izredna gorljivost. Zaradi tega visoko presega južnosrbijanski tobak in je tudi absoluten, t. j. da ne potrebuje nikakršnih primesi. Hercegovski tobak je v svetovni trgovini brez konkurenta, južnosrbijanski pa ima močna konkurenca v grškem in bolgarskem tobaku. Zato bi morala monopolska uprava delati večjo reklamo za hercegovski tobak ne samo doma, temveč tudi v tujini.

VOJNA SILA V ŠTEVILKAH.

Moč evropskih držav v zrakoplovstvu je sledeča: Rusija ima 7000 vojnih letal, Nemčija 6000, Britanija 5000, Italija 5000, Francija 3400.

Po sodbi strokovnjakov za zrakoplovstvo bi mogla Francija v slučaju vojne zgraditi mesečno 700 letal. Britanija je v tem oziru mnogo jačja, a Nemčija bi mogla v vojni proizvesti nad 1000 eroplanov. Italija le 180.

Sila na kopnem je sledeča:

	Redna vojska:	Rez. vojska:
Nemčija	900.000	2.700.000
Francija	700.000	5.000.000
Rusija	1.500.000	14.000.000
Italija	700.000	1.000.000
Vel. Britanija	120.000	500.000
Češkoslovaška	200.000	1.800.000
Jugoslavija	150.000	1.200.000
Romunija	200.000	1.600.000
Poljska	300.000	1.300.000
Turčija	200.000	1.000.000

Te številke pa ne predstavljajo absolutne sile ljudstva, ki bi ga te države mobilizirale v slučaju vojne. Francija je v prošli svetovni vojni poslala na fronto osem milijonov, Vel. Britanija pa devet milijonov vojakov.

Glede tonaže vojne mornarice je Vel. Britanija na prvem mestu, za njo je Francija, Italija, Nemčija. V slučaju evropske vojne bi torej zabrnelo v zraku 27 tisoč letal, na bojiščih bi se srečalo 30 mil. vojakov, a v Severnem in Sredozemskem morju bi plulo 741 pomorskih objektov.

VISOKA GORSKA CESTA V KANADI.

»The Times« so prinesli pred nedavnim članek, ki opisuje načrt visoke gorske ceste, ki bi vezala Združene države ter Kanado z Aljasko. Članek je poudaril gospodarske koristi te ceste, povedal pa je tudi, da namerava to cesto zgraditi ameriški kapital in nato izrazil svoje dvome, ali bi bilo ugodno, da izgradi tuja sila v Kanadi strateško in gospodarsko važno cesto. Odslej dobivajo »The Times« skoro dnevno dopise, ki se skoro vsi obregujejo predvsem nad tem, da je imenoval članek Združene države »tujo silo«, kar zveni nekoliko sovražno. Dopisi večinoma poudarjajo, kake koristi bi imela od izvedbe tega gigantskega načrta tudi Kanada, torej posredno Vel. Britanija in opozarjajo, da so Združene države v zelo prijateljskih odnosih s Kanado in da so one prve, ki bi v svojem lastnem interesu branile Kanado pred morebitnim tujim napadom.

× Nemčiji se mudi. Maršal Göring je izjavil, da hoče povečati nemško proizvodnjo letal na 800 vojnih letal na mesec. Dosedanja nemška produkcija znaša 740 letal. Italijanska proizvodnja je za polovico manjša, razen produkcije motorjev, ki jih proizvaja Italija 800 na mesec. Italija dobavlja Nemčiji mesečno okoli 200 motorjev.

× Filmski igralec se zanima za politiko. Iz Amerike je prispel v Anglijo Gary Cooper s svojo ženo. Le po hudem 10 minutnem boju se je posrečilo poli-

ciji, da mu je naredila pot s parnika v avtomobil. Gary Cooper se je po svojem prihodu pozanimal predvsem za politične novice. Poleg drugega pa je tudi dejal, da je danes Amerika na mednarodnem političnem razvoju bolj zainteresirana kot kdaj poprej. Z istim parnikom je prispel v Evropo tudi Douglas Fairbanks mlajši.

× Jegulja rešilo ladjo. Nedavno je opazilo moštvo parnika »Lorda Cochranea«, da ladja pušča vodo. Naglo so začele delovati črpalke, čez nekaj časa pa so opazili, da ladja ne pušča več. Začuden so nadaljevali pot do bližnje luke. Zdej je ladja v popravilu in pri tem so opazili, da je imelo dno ladje luknjo, v kateri je tičala jegulja...

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM: V malih oglasih stane vsaka beseda 50 nar; najmanjša oristoilina za te oglase je din 6.—. Družbe, preklic. dopisovanja in žentitovanjski oglasi din 1.— po besedi. Najmanjši znesek za te oglase je din 10.—. Debelo tiskane besede se računajo dvojno. Oglasi davek na enkratno objavo znaša din 2.—. Znesek za male oglase se plačuje takoj pri naročilu, oziroma ga je vpslati v pisnu skunaj z naročilom ali na poštni položnici na čekovni račun št. 11.409. Za vse pismene odgovore glede malih oglasov se mora priložiti znamka za 3 din.

Razno

UŽITEK RADIJSKIH SPREJEMOV

ob dolgih zimskih večerih izpopolnjuje k vinu in čaju samo Čeboklijev suhor in domači kekci. Pekarna, Glavni trg 9. 2687

ČASOPISE

domače ter inozemske, in inserate za vse časopise naročate najbolje pri Hinko Sax, Maribor, Grajski trg. 2945

GOSPODINJE!

Veliko izbiro okusnega kruha in izbornega peciva vam priporoča pekarna Rakuša, Koroska c. 24. 1254

Posesi

Ugoden nakup STAVBENIH PARCEL blizu Teksta, Tezno. Jauk, Limbuš. 3126

NOVA HIŠA

studenec, vrt, napredaj blizu kolodvora. Viktor Parmova ul. 16, Tezno. 3128

PRODAM NOVO

štiristanovniško hišo, klet, pralnica in drvarnica, veliki vrt, na lepem, sončnem kraju po ugodni ceni. Naslov na upravo. 3129

Prodaj

KANARČKI-PEVCI

harcerji, rumeni, rumeno-pisani, zeleni in črnobeli, na prodaj. Strošmajerjeva ul. 28, II. nadstr., 9. vrata. 3084

8 tednov stari PRASIČI na prodaj. Naslov v upravi. 3127

Prodaj NOVO KLAVIRHARMONIKO Naslov v upravi. 3130

Čitajte, »Večernik«

Stanovanje

Sprejem mladega, solidnega GOSPODA na hrano in stanovanje. Naslov v upravi lista. 3125

STANOVANJE

v Studencih, 2 sobi, kuhinja, velik vrt, oddam. Vprašati Marijina 10-III, vrata 8. 3131

S 1. dec. se odda kompletno DVOSOBNO STANOVANJE Gosposvetska 17. 3132

STANOVANJE

se odda, soba in kuhinja, dr. Verstovškova 1, Pobrežje, Špessovo selo. Kdor ne zna, naj vpraša v trgovini Begovič. 3135

Stanovanje išče

IŠČEM DVOSOBNO STANOVANJE

s sobo za služkinjo in s kopalnico za 1. marec ali 1. april 1939. Ponudbe pod »Dve sobi« na upravo lista. 3083

Širite »Večernik«

.....

Poslužite se

vložkov za čevlje

Temeljito in poceni negujete svoje noge s higijenskimimi

„SETA“

vložki